

доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>. – Назва з екрана.

2. Антикорупційна програма Міністерства внутрішніх справ України на 2017 рік. Засади відомчої політики щодо запобігання та протидії корупції у МВС [Електронний ресурс]: наказ МВС України від 28 лют. 2017 р. № 169. – Режим доступу: http://mvs.gov.ua/ua/pages/232_zapobigannya_korupcii_antikorupciivna_programa_mvs_ta_informaciya_pro_rezultati_ii_vikonannya.htm. – Назва з екрана.

3. Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України [Електронний ресурс]: наказ МВС України від 3 листоп. 2015 р. № 1343. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15>. – Назва з екрана.

4. Про судову експертизу [Електронний ресурс]: Закон України від 25 лют. 1994 р. № 4038-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>. – Назва з екрана.

Крижна Валентина Володимирівна, старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

АНТИКОРУПЦІЙНА СТРАТЕГІЯ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

Американське кримінальне законодавство має особливу структуру. Воно охоплює федеральне кримінальне законодавство та кримінальні кодекси окремих штатів, що передбачають відповідальність за ті самі види посадових злочинів у сфері корупції. Основна частина федеральних кримінально-правових норм, що стосується корупції, визначена в розділі 18 Зводу законів США.

У США поняття корупції посадових осіб охоплює низку протиправних діянь, передбачених у чотирьох главах розділу 18 Зводу законів: 1) глава 11 «Хабарництво, нечесні доходи й зловживання своїм становищем публічними посадовими особами»; 2) глава 93 «Наймані посадові особи й службовці»;

3) глава 41 «Вимагання й погрози»; 4) глава 29 «Вибори й політична діяльність».

Суб'єктами злочинів, відповідальність за які передбачена зазначеними главами, є: 1) посадові особи вищих органів влади й урядові службовці; 2) посадові особи та службовці департаментів, їх представництв, які допускають зловживання службовим становищем з корисливою метою чи одержують незаконні винагороди; 3) будь-які федеральні посадові особи і службовці; 4) особи, які вчинили зловживання щодо виборчого права.

Хабарництво (§ 201 глави 11 розділу 18 Зводу законів США) – це одержання посадовою особою грошей, цінностей в обмін на певні посадові дії. Суб'єктами цього злочину є не лише особи, які одержують хабарі, а й ті, хто їх дає. Осіб, які одержують хабара, поділяють на три категорії:

1) публічні посадові особи, до яких входять члени Конгресу США, члени постійних комісій, службовці, наймані робітники чи особи, які діють від імені Сполучених Штатів, департаментів, представництв, органів виконавчої влади щодо своїх офіційних функцій або на підставі повноважень, а також присяжні;

2) особи, обрані для виконання обов'язків публічної посадової особи, відібрані як кандидати або призначені, якщо вони сповіщені офіційно про майбутній відбір або призначення;

3) спеціальні урядові службовці, до яких входять чиновники або службовці федеральних законодавчого й виконавчого органів, будь-якого незалежного органу США, які працюють за винагороди або без них не менше ніж 130 днів на рік.

Відповідальність за давання хабара несе будь-хто, хто дає, пропонує, обіцяє що-небудь коштовне публічній посадовій особі або кандидатові на цю посаду з метою:

1) вплинути на його офіційні дії (або бездіяльність), тобто на вирішення питання, що знаходиться в його віданні, справи, позову, проведення тощо;

2) вплинути на посадову особу для того, щоб учинити, допомогти вчинити, змовитися, дозволити які-небудь облудні дії або створити можливість для вчинення обману;

3) схилити посадову особу до дії або бездіяльності, що не відповідають його законним обов'язкам.

Покаранням як для тих, хто дає, так і для тих, хто одержує хабара, є штраф сумою до 10 000 доларів або (і) позбавлення волі терміном до двох років. Покаранню підлягають як колишній, так і майбутній службовці.

Щоб уникнути поширення латентної форми незаконного використання посадового становища для особистого збагачення, законодавство й відомчі правила регламентують ситуації, охоплені в американському праві поняттям «конфлікт інтересів» (§ 203–209 розділу 18 Зводу законів), який може виникнути: 1) під час виконання посадовою особою своїх службових обов'язків; 2) унаслідок дій особи, яка вже припинила свою службу в органах державної влади. Про небезпеку цього явища свідчать як досить детальне законодавче посилення відповідальності посадових осіб за його здійснення, так і те, що в Міністерстві юстиції США діє спеціальний відділ, спрямований на протидію злочинам, пов'язаним з конфліктом інтересів. Законодавче закріплення «конфлікту інтересів» має гарантувати, що особисті міркування не чинитимуть надмірного впливу на вирішення питань державного значення [1].

У США караним є одержання винагороду державним службовцем, крім сум, належних йому за законом. Ці діяння передбачені главою 93 розділу 18 Зводу законів США. Так, якщо чиновник або представник будь-якого з федеральних органів одержує гонорар чи винагороду за свою послугу, крім тих сум, які йому належні за законом, то його карають штрафом до 5 000 доларів або (і) позбавленням волі терміном до шести місяців з обов'язковою втратою права обіймати цю посаду (§1912).

Посадові злочини, пов'язані з виборами й політичною діяльністю, відображено в американському законодавстві не випадково. Політичні виборчі кампанії в США вважають «найдорожчими». У главі 29 передбачено відповідальність кандидатів на виборні посади, які в обмін на підтримку своєї кандидатури обіцяють призначення на публічну чи державну посаду.

У цій країні розслідування кримінальних справ стосовно вищих посадових осіб здійснює незалежний прокурор, якого призначає спеціальний підрозділ окружного федерального суду у Вашингтоні.

У Міністерстві юстиції США функціонує відділ, головне завдання якого – протидія корупції посадових осіб. Відділ здійснює контроль за: а) службовим переслідуванням виборних і призначуваних посадових осіб на всіх рівнях управління, яких обвинувачують у порушенні федеральних законів; б) розслідуванням злочинів, пов'язаних із проведенням кампаній з обрання посадових осіб; в) упровадженням у життя положень закону про етику в уряді, які визначають діяльність так званого незалежного обвинувача.

Основну роль у розслідуванні корупції у федеральних органах державної влади відіграє Федеральне бюро розслідувань. Юрисдикція ФБР щодо цього виду злочинів поширюється на призначуваних і виборних посадових осіб не лише на федеральному, а й на штатному й місцевому рівнях управління, коли вчинені ними дії є порушенням федеральних законів [2].

Однак у США ухвалюють законодавчі ініціативи не лише щодо корупції, наявної в межах національних кордонів, а й у зв'язку з практикою міжнародної корупції. Зазначимо, що саме в цій країні було вперше прийнято закон «Про закордонну корупційну практику» (1977), що забороняє підкуп іноземних чиновників. Завдяки цьому акту й постійному лобіюванню з боку США прийняття аналогічного законодавства в інших країнах (щоб нейтралізувати факт неконкурентоспроможності американських компаній на світовому ринку) у грудні 1997 року була прийнята, а в лютому 1999 року набула чинності Конвенція ОЕСР з протидії підкупу іноземних державних чиновників під час здійснення міжнародних угод. Конвенція визначає обов'язком для учасників прийняття внутрішніх законів, що передбачають кримінальну відповідальність за підкуп іноземних чиновників.

Останніми роками США розробляють нові способи позбавлення корумпованих чиновників доступу до багатства, якого вони набули за допомогою корупції, і застосовують нові механізми відстеження їх активів. Зокрема, у цій країні утверджено стратегію міжнародних дій з протидії корупціонерам. З-поміж найважливіших методів цієї протидії є відмова в «притулку» корумпованим чиновникам, а також відновлення й належний розподіл доходів від корупції. У першому випадку

йдеться про відмову в дозволі на в'їзд у США, оскільки ці особи причетні до корупції на державному рівні.

Список використаних джерел

1. Куришко О. О. Аналіз світового досвіду у сфері протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, у контексті можливості його використання в Україні / О. О. Куришко // Фінансовий простір. – 2013. – № 2. – С. 8–15.

2. Офіційний сайт Міжнародної організації боротьби з корупцією GRECO [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/default_en.asp. – Назва з екрана.

Кубарев Іван Володимирович, доцент кафедри державно-правових дисциплін Донецького юридичного інституту МВС України, кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛЬНОГО СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ В ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНИМ ЗЛОЧИНАМ

Корупційні злочини в криміналістиці й теорії оперативно-розшукової діяльності обґрунтовано вважають такими, що спричиняють значні труднощі під час виявлення та доказування. Це пов'язано з високим рівнем їх латентності, активною протидією зацікавлених осіб, маскуванню злочинних дій під легальні й іншими чинниками. Тому в протидії цим злочинам важливе значення мають таємні методи роботи правоохоронних органів, зокрема контроль за вчиненням злочину у формі спеціального слідчого експерименту, що згідно з чинним законодавством належить до негласних слідчих (розшукових) дій.

Регламентування в КПК України негласних слідчих (розшукових) дій деякі науковці схвалюють (Є. Куліш, І. І. Когутич), інші зазначають про недостатню обґрунтованість і передчасність такого кроку (В. Ю. Шепітько, Ю. М. Грошевий, М. А. Погорецький). Остання позицію вважаємо виваженою, попри це, законодавчі новели потребують юридичного тлумачення та розроблення відповідних криміналістичних рекомендацій.